

Asia: VN/31820/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö TE-palvelut 2024 - asetuskokonaisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: Valtioneuvoston asetus julkisista työvoimapalveluista

1 §:

- Työllistymissuunnitelman ja sitä korvaavan suunnitelman rakenteesta säädettäessä myös muiden toimijoiden suunnitelma- ja asiakirjarakenteet tulisi huomioida hallinnon tehostamiseksi ja virtaviivaistamiseksi tiedonhallintalain (laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019)) tarkoittamalla tavalla.
- Silloin, kun toiminta ulottuu ja tietoja käytetään useamman viranomaisen järjestämis- ja toteutusvastuulla olevissa palveluissa (esim. sosiaali- ja terveydenhuollossa, Kelan kuntoutus- ja muissa palveluissa sekä työvoimapalveluissa) tietojen ja asiakirjarakenteiden tulee olla riittävältä osin sekä semanttisesti että teknisesti yhteentoimivia.
- Rakenteistaminen ja määrittelyt tulisi tehdä aidossa monialaisessa yhteistyössä siten, että hallinto kokonaisuudessaan virtaviivaistuu ja päällekkäisen työn tekeminen vähenee. Ehdotetusta sääntelystä ei selviä, miten yhteentoimivuus ja tiedonhallintalaki on tarkoitus huomioida monialaisissa suunnitelmissa ja suunnitelmarakenteissa.
- Kartoitusta sisältää ehdotetun sääntelyn mukaan myös palvelutarpeen arvion. Pykälässä tai sen perusteluissa ei näy uuden ns. TYM-lain (Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä 381/2023) 4 §:ssä säädetty monialainen palvelutarpeen arvio, jolla on korvattu voimassa olevan TYP-lain (Laki työllistymisestä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014) 3 §:n kartoitusjakso. TYM-laissa säädetty erilainen asiakasprosessi tulisi huomioida asetussäätelyssä.
- Lisäksi tulisi huomioida käsittelyssä olevan asetusluonnoksen 1 §:n ja ns. kuty-lain (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2021) 8 ja 9 §:n sisältö. Työvoimaviranomaisen säätelyssä on vain kartoitus ja suunnitelma, mutta kuty-lain 8 §:n logiikka on hyvin toisenlainen. Erityisesti silloin, kun toimintasuunnitelmaan sisältyy kuntouttava työtoiminta, on kuty-laissa lisämääräyksiä lain 9 §:ssä, jotka tulee kirjata aktivointisuunnitelmaan.

- On kestävä tontti, jos työnhakijalla on sisällöltään kaksi erilaista aktivointisuunnitelmaa eri asiakastietojärjestelmissä (vrt. THL:n määrittelyt ja määräykset ja aktivointisuunnitelma-asiakirja). Tästä syystä myös kuty-lain sääntely ja sääntelyn perusteella hyvinvointialueille annetut määräykset ja määräykset on yhteensovittettava ehdotetun asetuksen 1 §:n (kartoitus-toimintasuunnitelma) kanssa. Yhteensovittamisen huomioiva ja siihen ohjaava sääntely näyttää nyt puuttuvan ja jää vaikutelma, että sen tarvetta ei ole tunnistettu.

2 §:

- Miten em. monialaisten palvelujen rakenteelliset, tekniset ja semanttiset yhteensovittamisen tarpeet on huomioitu järjestelmäkehityksessä? Monialaisen yhteistoimintamallin asiakastietoa-aineiston rakentamisessa eri toimijoiden tietojen yhteentoimivuus on välttämätöntä esimerkiksi nykyisen tuplakirjaamisen poistamiseksi ja mm. Kelan Kanta-järjestelmän hyödyntämiseksi työllistymisen kannalta välttämättömien sosiaalihuollon tietojen saamisen osalta. Kokonaisuutena sääntely eri viranomaisten edellyttämien suunnitelmien ja palvelutarvearvioiden osalta on päällekkäistä ja lisää epätarkoituksenmukaista monenkertaiseen kirjaamiseen kuluva työaika sekä vaarantaa asiakkaan oikeusturvan toteutumisen, koska eri suunnitelmien ja palvelutarvearvioiden yhdenmukaisuutta ja ajantasaisuutta ei kyetä varmistamaan.

- Monialaisten suunnitelmien osapuolina ja allekirjoittajina/hyväksyjinä on myös muita viranomaisia eli ne eivät ole pelkästään kahdenvälisiä (esim. aktivointisuunnitelma). Miten toinen viranomainen, kuten esimerkiksi hyvinvointialueen edustaja, hyväksyy aktivointisuunnitelman tai monialaisen työllistymissuunnitelman? Päättääkö työvoimaviranomainen muidenkin viranomaisten puolesta suunnitelman allekirjoitustavan? Nyt ehdotetussa sääntelyssä säädetään ainoastaan asiakkaan hyväksynnän tavoista.

- Yhteistyökumppanina toimivan viranomaisen allekirjoitus tulee voida toteuttaa hallinnollisesti keveästi ja kunkin monialaiseen yhteistyöhön osallistuvan viranomaisen järjestämistehtävät ja rooli huomioiden. Vrt. edellä myös mahdollisesti erisältöisten ja erilaisiin määrityksiin perustuvien suunnitelmien ongelma.

- 2.3 §:ssä säädetään työvoimapalvelujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakastietoa-aineistosta. On keskeistä huomata, että PDF-dokumenttipohjainen tiedon liikuttaminen toimijoiden välillä ei sosiaalihuollon liittyessä Kantaan ja sosiaalihuollon kirjatessa rakenteisesti tietoa järjestelmiin ole enää tiedonhallinnan näkökulmasta järkevä, eikä edes kaikilta osin mahdollinen vaihtoehto erityisesti asiakkaan oikeusturvan toteutumisen kannalta. Miten varmistetaan eri järjestelmien välinen ajantasaisuus uudessa toimeenpanossa siten, että asiakkaan oikeusturva toteutuu ja monialaisia palveluja toteuttavat viranomaiset toimivat yhdenmukaisen tiedon varassa? Miten esim. hyvinvointialueen TYM-työntekijä voi varmistua, että suunnitelma tai arvio, jonka hän TYP-järjestelmästä näkee, on ajantasainen? Kopioimalla tietoja PDF-muodossa järjestelmästä toiseen ei voida olla varmoja tietojen ensisijaisuudesta ja ajantasaisuudesta.

3 luku:

- Todettakoon TE-hallinnon lainsäädännössä asetettavasta työnhakuvelvollisuudesta yleisesti, että lainsäädäntöä tulee järkeistää ja joustavoittaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien kohdalla ja antaa työvoimaviranomaiselle tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa suurempi harkintavalta työnhakuvelvoitteen asettamisen suhteen.

Asetus 2: Valtioneuvoston asetus työvoimapalveluiden ohjauksesta

1 §:

- Työllistymisen edistäminen erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien tai työkyvyn pulmia omaavien kohdalla on monilta osin viranomaisyhteistyötä. Tämä näkökulma voisi neuvottelukunnan kokoonpanoa ja tarkoitusta kuvattaessa olla mukana jo esimerkiksi neuvottelukuntaan nimettäviä toimijoita lueteltaessa asetusperusteluissa. Jo asetuksessa tulisi ainakin nimetä lainsäädännön viralliset kumppanit, kuten esim. hyvinvointialueet ja Kela.
- Neuvottelukunnan tehtävissä ja tavoitteiden asettamisessa työllistymisen edistämisen monialaisuus ja sen hyödyntäminen sivuutetaan lähes kokonaan. Esim. työllistymiseen liittyvissä seurantatiedoissa tulisi yhdistellä tietoja myös muista kuin työvoimaviranomaisen käytössä olevista lähteistä, kuten esimerkiksi alueellinen sairastavuus, Kelan kuntoutuspalvelutiedot jne.

2 §:

- On kannatettavaa, että ministeriöiden edustus ei painotu neuvottelukunnan kokoonpanossa. Hyvinvointialueiden edustus tulisi kuitenkin neuvottelukunnassa olla ehdotettua laajempi. Hyvinvointialueet halutaan ja koetaan tiiviiksi ja tarpeelliseksi kumppaneiksi uusille työvoima-alueille heikommassa työmarkkina-asemassa olevien ja muuten vaikeasti työllistyvien työllistymisen edistämiseksi (vrt. uusi TYM-laki). Myös hyvinvointialueita on erilaisia (vrt. erilaiset kunnat) ja esimerkiksi kielellinen yhdenvertaisuus ja alueelliset erityispiirteet koskettavat myös niitä. Vähintään hyvinvointialueiden edustusta tulee lisätä hyvinvointialueiden valtakunnallista tukea ja koordinaatiota harjoittavalla organisaatiolla (vrt. Kuntaliiton rooli). Lisäksi joko alueellisten erityispiirteiden tai kielellisen tasa-arvon huomioiminen hyvinvointialueiden edustuksessa tulisi huomioida (esim. kaksi paikkaa hyvinvointialueille).
- Ehdotetussa kuntaedustuksessa on nähtävästi lähdetty kuntatyyppi -ajattelusta, kuten nyt, mutta toimiiko tällainen edustuksellisuus tarkoituksenmukaisella tavalla uudessa työllisyysaluerakenteessa? Onko neuvottelukunnan tarkoituksen perusteella tarkoituksenmukaista nimetä suoraan kuntia vai esimerkiksi erilaisia työllisyysalueita?
- KEHA:lla on tulevaisuudessa suuri (esim. oikeudellinen neuvonta, seurantatiedot, monialaisen työn tuki, asiakasjärjestelmän kehittäminen jne.) rooli työllisyydenhoidon käytännön toimeenpanon tuessa ja tiedontuotannossa. Onko KEHA:n edustus siis myös kiinteä osa sihteeristöä, jotta sen muuttunut rooli tulee riittävästi huomioiduksi myös neuvottelukuntatyöskentelyssä?

3 §:

- Ehdotusta sääntelystä ei selviä, miltä taholta neuvottelukunnan varapuheenjohtaja tulee. Tarkoittaako puheenjohtajuus ja sen jyvittäminen perustellusti TEM:lle, että hänen varahenkilönsä on automaattisesti varapuheenjohtaja eli myös varapuheenjohtaja tulee TEM:stä? Tämä olisi hyvä selkeyttää samoin kuin se, onko tarkoitus, että puheenjohtajisto tulee TEM:n eri osastoilta.
- Ministeriöiden läsnäoloa korostetaan neuvottelukunnan päätösvaltaisuuden määrittelyssä. Asetusluonnoksessa tälle valinnalle esitetyt perustelut eivät vaikuta tarkoituksenmukaisilta, eivätkä tosiasiaa perustele tehtyä muiden jäsenten päätösvalan rajausta. Kaikkien jäsenten tulisi olla neuvottelukunnassa tasaveroisessa asemassa, eikä neuvottelukunnan päätösvaltaa tule kiinnittää ministeriöiden edustukseen, vaan koko neuvottelukunnan jäsenistön läsnäoloon. Ehdotetuilla perusteilla muiden organisaatioiden edustajien vaikutusvalta neuvottelukunnassa on erilainen kuin

ministeriöiden, mistä herää kysymys, miksi neuvottelukunta tässä muodossaan ylipäättään perustetaan.

4 §:

- Pysyvien jaostojen asettaminen ja niiden ehdotetut toimialat ovat kannatettavia.

- Yhdyspintajaostossa tulee olla sekä hyvinvointialueiden että hyvinvointialueille palveluja ja valtakunnallista tukea tarjoavan organisaation edustus, kuten neuvottelukunnassakin.

Yhdyspintajaostossa työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueiden edustuksellisuuden tulee olla tasapainossa ja yhdenvertaiset keskenään. Lisäksi on erittäin keskeistä, että myös tietojaostossa on sekä hyvinvointialueiden että valtakunnallista tukea ja palvelua hyvinvointialueille tarjoavan organisaation edustus monialaisen työllisyyteen ja työttömyyteen liittyvän tiedonhallinnan yhdenmukaisuuden ja vaikuttavuuden todentamisen kehittämiseksi. Huomautamme myös, että näissä kahdessa jaostossa tulee olla Kelan lisäksi myös THL:n edustus.

- Jaostoilla ei ole tosiasiallista päätösvaltaa, mistä syystä ehdotettu 4 §:n 3 momentti on tarpeetonta ylisääntelyä ja se tulee poistaa.

- Se, että jaostoihin voidaan nimetä myös neuvottelukunnan ulkopuolisia jäseniä, on erittäin kannatettavaa.

6 §:

- Ehdotetut alueelliset keskustelut ovat tärkeitä, mutta avoimeksi jää, miten monialaisten palvelujen kokonaisuutta näissä käsitellään ja miten muut kuin työvoimaviranomainen otetaan mukaan näihin keskusteluihin.

- Hyvinvointialueet ja sen alueella olevat kunnat ovat tällä hetkellä velvollisia käymään sote-järjestämislain 7 §:n mukaiset neuvottelut vähintään kerran vuodessa. Eduskunnassa on käsiteltyssä HE 2/2024. Esityksen mukaan hyvinvointialueiden ja valtion välisiä neuvottelukuntia ja neuvotteluita sekä valtioneuvoston asettamia valtakunnallisia strategisia tavoitteita koskevat säännökset yhtenäistettäisiin ja niitä koskeva sääntely siirrettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetusta laista ja pelastustoimen järjestämisestä annetusta laista hyvinvointialueesta annettuun lakiin. Hyvinvointialueesta annettuun lakiin lisättäisiin täsmennetyt säännökset valtiovarainministeriön tehtävistä hyvinvointialueiden ohjauksessa.

- On keskeistä, että jokaisen hallinnonalan yhteyteen ei rakenneta uusia, toistensa kanssa päällekkäisiä menettelyjä, vaan että yhteensovitetään eri hallinnonaloilta tulevat neuvottelu- ja keskustelumenettelyt tarkoituksenmukaisella ja hallintoa virtaviivaistavalla tavalla, jolloin myös niiden vaikuttavuuden voi olettaa paranevan. Työllisyys tai vastaavasti työttömyys ja alueen elinvoima lomittuvat alueiden asukkaiden hyvinvointiin ja terveyteen monella eri tavalla. Erilaisten neuvottelu- ja keskustelumenettelyjen virtaviivaistus tulisi kokonaisuudessaan toteuttaa lainsäädännön tasolla siten, että niitä toteutetaan resurssiviisaasti.

Yleistä:

- Yleisesti todettakoon neuvottelukunta- ja jaostorakenteesta, että ehdotetussa sääntelyssä jää avoimeksi se, mikä jaostojen ja neuvottelukunnan suhde kentällä tehtävään monialaiseen työllistymistä edistävään ja työkykyä tukevaan työhön ja tästä työstä esiin nouseviin mahdollisesti kansallisestikin ratkaistaviin asioihin, on. Miten esimerkiksi alueellisen TYM- johtoryhmän esiin nostamat haasteet viedään käsittelyyn jaostoihin tai neuvottelukuntaan vai viedäänkö? Mitkä

neuvottelukunta- ja jaostorakenteeseen kutsuttavien eri toimijoiden tosiasialliset tehtävät ja todellinen vaikutusmahdollisuus järjestelmässä on? Tältä osin sääntelyä erityisesti jaostojen tehtävien osalta tulisi selkeyttää. Lisäksi tulisi selkeyttää, mikä on yhdyspintajaoston ja KEHAN monialaisen tuen välinen suhde.

Asetus 3: Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Yleistä:

- Ehdotetussa sääntelyssä tietopohjan kehittämistehtävä on tärkeä ja kannatettava. Nyt ehdotetusta kokonaisuudesta herää kuitenkin kysymys, miten huomioidaan ja kerätään monialaisten palvelujen tuottama tietopohja (esim. TYM-verkostojen asettamat tavoitteet, tavoitteiden asettamiseksi kerätty tietopohja ja seurantamittarit tavoitteiden täyttämiseksi)? Miten KEHA:n keräämään ja ylläpitämään tietopohjaan yhdistetään tai on tarkoitus yhdistää esim. sosiaali- tai terveydenhuollon tai Kelan kuntoutuspalvelujen vaikutus työvoimapaalvelujen vaikuttavuuteen? Vaikeasti työllistyvien kohdalla vaikuttavuus syntyy usein monen eri palvelun ja toimijan yhteistyönä.

- Tietopohjan osalta tulisi tähdätä tietopohjan tosiasialliseen kattavuuteen siten, että palveluprosessin eri osa-alueet ja eri toimijoiden tuottama tieto tulevat huomioiduksi. Ehdotetussa sääntelyssä monialaisiin palveluprosesseihin liittyvä selvitys-, arviointi- ja tiedontuotantotehtävä ei juurikaan näy KEHA:lle asetetussa tehtävässä, vaikka sille on asetettu monialaisten palvelujen koordinaatio- ja tukitehtävä ja KEHA:ssa on myös ns. TYP-järjestelmän kehitystehtävä. Työvoimapaalvelujärjestelmä ei toimi tyhjiössä itsekseen, mistä syystä tulisi arvioida myös työvoimapaalvelujärjestelmän suhdetta muihin palvelujärjestelmiin ja edellyttää monialaisen kansallisen tietopohjan kokoamista esimerkiksi yhteistyössä THL:n ja Kelan kanssa.

30 a §:

- Jos tietopohja esitetään vain työllisyysalueen tarkkuudella, ei tietojen hyödyntäminen ja yhdistely laajemmille tai toisaalta suppeammille, työllisyysalueesta poikkeaville alueille, ole mahdollista. (Vrt. esim. hyvinvointialue, jonka alueelta yksi kunta on toisella hyvinvointialueella tai päinvastoin.) Tietopohjan ja erityisesti sen nyt ehdotetun ytimen tulisi siis aina olla vähintään kuntakohtainen (ei siis koskaan vain maakunta-/työllisyysaluetasoinen, joitain tietoja voisi olla mielekästä saada jopa postinumerotasoisesti), jolloin tietoa voidaan hyödyntää eri aluetasolla ja erilaisten yhdyspintapaalveluiden sekä paikallisessa tarkastelussa.

- Järjestämislain 23.1 §:n mukaan seuranta ja yhteistyökeskusteluihin voi osallistua myös muita kuin työvoimaviranomaisia. Ehdotetussa asetusluonnoksessa tätä muiden osallistumista ja esim. TYM- tai kuty-lain monialaista työskentelyä ei huomioida. Miten siis muut toimijat tosiasiallisesti otetaan mukaan näihin keskusteluihin? Samalla on huomioitava, että esim. neljät eri keskustelut yhdelle hyvinvointialueelle ovat liian kuormittavia eli hyvinvointialueita koskevien monialaisen yhteistyön seuranta- ja yhteistyökeskustelujen tulisi olla hyvinvointialuetasoisia. Hyvinvointialueet tuottavat palveluja yhdenvertaisesti koko alueellaan.

30 b §:

- Edellä olevaan tietojen esittämistapaan liittyen maakuntataso on tässä säännöksessä hyvä ja ymmärrettävä lähtökohta ehdotetun mukaiseen tiedon tuotantoon, mutta myös asiantuntija-arvio

työvoimapalvelujärjestelmästä tulee olla mahdollista tuottaa maakuntatasoa pienemmistä alueista (esim. kuntataso). Esimerkiksi Uudenmaan alueella on valtava määrä asukkaita ja toisaalta esimerkiksi 4 hyvinvointialuetta ja Helsingin kaupunki ja lukuisa joukko työllisyysalueita ja lisäksi HUS-kuntayhtymä. Onko esimerkiksi tämän alueen osalta maakuntatasoinen esitystapa todella riittävän informatiivinen ja aluetasoiset erityispiirteet esiin tuova?

Asetus 4: Valtioneuvoston asetus työllistymisen monialaisesta edistämisestä

Yleistä:

Ehdotetun asetuksen pykälien asetuksenantovaltuus on annettu uuden TYM-lain 9 §:ssä, jonka 1 mom. kuuluu: ”Jokaisen hyvinvointialueen toimialueella on oltava monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia varten vähintään yksi monialaisen tuen johtoryhmä. Hyvinvointialueen toimialueen työvoimaviranomaiset, hyvinvointialue ja Kansaneläkelaitos neuvottelevat johtoryhmien määrästä ennen johtoryhmien asettamista. Johtoryhmän toimialueen työvoimaviranomainen asettaa johtoryhmän ja nimeää henkilöt, jotka johtavat monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointia johtoryhmän asettamisissa puitteissa. Johtoryhmän on hyväksyttävä johtavat henkilöt ennen heidän nimeämistään.”

- 9.1 §:ssä hyvinvointialueen roolia ja vaikutusvaltaa keskeisenä TYM-toimijana on kavennettu alkuperäisestä lain tarkoituksesta osin epätarkoituksenmukaisella tavalla.

- Alkuperäisessä TYP-sääntelyssä TE-hallinto asetti johtoryhmän neuvoteltuaan asiasta ensin alueen kuntien ja Kelan kanssa. Nyt voimassa olevassa sääntelyssä listaan on lisätty hyvinvointialueet (TYP-laki 7 §). Uudessa TYM-laissa voimassa olevaan TYP-lakiin kirjattu kunnan toimintarooli on korvattu työvoimaviranomaisella TYM-verkostoa johtavan henkilön nimittämisen osalta, eikä sääntelyyn ole tuotu esim. hyvinvointialueen kuulemismenettelyä, jos ei huomioida, että johtoryhmän tulee nimitys hyväksyä. Sääntelystä ei selviä, mitä hyväksymisellä tarkoitetaan. Perusteluissa tuodaan esiin ainoastaan työvoimaviranomaisten keskinäisten suhteiden ratkaisuperiaatteita nimittämisessä, mutta unohdetaan kokonaan muiden yhteistyökumppaneiden rooli ja näkemyksen huomioiminen johtajan valinnassa.

- Näin ollen uusi voimaan tuleva sääntely ei näytä enää olevan aidosti monialainen, eikä varmista tulevan TYM-lain kahden päätoimijan välille aitoa neuvotteluun ja yhteiseen sopimisen perustuvaa yhteistyörakennetta, mikä tulee korjata. Vaikuttavaa monialaista yhteis- ja verkostotyötä ei voi rakentaa siten, että vain yhdellä toimijalla on tosiasiallista nimitys- ja päätösvaltaa. Hyvinvointialueen edustajan nimeäminen johtoryhmän varapuheenjohtajaksi ei ole riittävän tasapainoinen ratkaisu tältä osin.

- Sääntelyä tulisi muuttaa siten, että työvoimaviranomaisen tulisi yhteistyössä hyvinvointialueen ja Kelan kanssa nimittää henkilö, joka johtaa TYM-verkostoa. Perusteluissa olisi myös hyvä tuoda esiin, että TYM-verkostojohtajan emo-organisaationa voi toimia mikä tahansa kolmen yhteistyökumppanin yhdessä päättämä taho. TYM-johtajan tulee aidosti identifioitua verkostojohtajaksi, eikä hän voi edustaa vain jotain tiettyä yhteistyötahoa ja vain yhden tahon näkemystä verkostoa johtaessaan.

- Lisäksi nyt ehdotetusta sääntelystä hyvinvointialueille koitua mahdollinen johtoryhmien kirjavuus ja sääntelyssä vaadittu jäsenten nimeämisperiaate on epätarkoituksenmukainen ja hallinnollisesti kuormittava. Hyvinvointialue tarjoaa alueellaan sote-palveluja yhdenvertaisesti kaikille alueen asukkaille, eivätkä tarjotut palvelut voi olla erilaisia eri työvoimaviranomaisalueella. TYM-verkostoja

ja johtoryhmiä tulisi olla yksiselitteisesti vain yksi/hyvinvointialue, jotta päästäisiin heikossa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden kannalta tarkoituksenmukaiseen ja mahdollisimman yhdenvertaiseen lopputulokseen. Mahdollinen nyt ehdotettu useamman johtoryhmän malli tulee olemaan niin monimutkainen ja byrokraattinen, että sen toimintaedellytykset katoavat omaan mahdottomuuteensa. Jos johtoryhmiä ja TYM-verkostoja on useampi/hyvinvointialue johtoryhmien vaikutus- ja toimintamahdollisuudet voivat muodostua epätasapainoisiksi ja saattavat olla riippuvaisia jopa siitä, mikä johtoryhmistä ehtii jostain asiasta ensin sopia. Sekä lakia ja/tai asetusta tulee muuttaa siten, että hyvinvointialueella voi olla vain yksi TYM-verkosto ja johtoryhmä.

- Huomautamme myös, että hyvinvointialueiden sote-palvelujen asiakkailla on valinnanvapaus sen osalta, minkä sote-keskuksen asiakkaiksi he hakeutuvat. Tämä tarkoittaa sitä, että työnhakija ei välttämättä käytä oman hyvinvointialueensa (pääsääntöisesti toki kyllä) tai työllisyysalueensa palveluja, vaan valitsee esimerkiksi sote-keskuksen naapurihyvinvointialueelta tai vastaavasti työllisyysalueiden näkökulmasta sote-keskuksen toiselta työllisyysalueelta. TYM-verkoston toimeenpanon osalta - miten tällöin toimitaan tai on ajateltu toimittavan? Myös tätä ongelmaa voitaisiin parhaiten ehkäistä yhden TYM-verkoston mallilla.

- Kokonaisuutena ehdotettu TYM-sääntely tulee lisäämään hyvinvointialueiden kustannuksia, mikä tulee ehdottomasti huomioida hyvinvointialueiden rahoituksessa.

1 §:

- Johtoryhmän toimikauden pituudeksi ehdotetaan asetusluonnoksessa viittä vuotta. Toimikauden pidentäminen on sinänsä kannatettavaa, koska nykyistä pidempi toimikausi ylläpitää jatkuvuutta. Toisaalta säännös ei ole yhteensovitettu neuvottelukunnan hallituskauden pituuteen liittyvän toimikauden ja sen tavoiteasetannan aikajänteen kanssa, eikä hyvinvointialueiden luottamushenkilöiden toimikausien kanssa. Erilaisten toimikausien tulisi olla paremmin yhteensovitettuja tai vähintään tunnistettuja, jotta ne tukisivat saumattomasti myös monialaista yhteistyötä työllistymisen edistämiseksi myös strategisen suunnittelun sekä työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueiden yhteistyön kehittämisen näkökulmasta.

1.2 ja 2 § ja yhteistyösopimuksen sisältö ja 3 §:

- Ehdotetusta sääntelystä saa vaikutelman, että TYM-verkoston johtoryhmälle asetetaan tai siltä edellytetään sellaisia sopimistehtäviä (1, 2 ja 3 §) ja toimintavaltuuksia, joita tällaiselle johtoryhmälle ei voi asettaa. Ongelma on sidoksissa TYM-lain 9 §:n 2 momenttiin, jonka viimeisen lauseen muotoilu on joiltain osin epäonnistunut. Vaikka tässä asetusluonnoksessa sopimuksen sisältöä sääntelevä 3 § ei tosiasiallisesti kuvaa suoraan johtoryhmän tehtäviä, jotka on mainittu asetusluonnoksen 2 §:ssä, em. TYM-lain 9 §:n 2 momentin muotoilusta voi tällaisen kuvan saada.

- Asetuksessa ja sen perusteluissa tulisi tuoda nykyistä paremmin esiin, että 3 §:n mukainen sopiminen tapahtuu kunkin toimijan oman hallintosäännön ja päätöksentekorakenteen puitteissa. Johtoryhmiin ei hyvinvointialueen virka- tai luottamushenkilöstöstä ole asettaa sellaista henkilöä/henkilöitä, jolla olisi nyt 3 §:ssä ehdotettujen sovittavien asioiden edellyttämää toimivaltaa. Johtoryhmän kokoonpanon osalta on myös tärkeää, että johtoryhmän jäsenillä olisi vahva ymmärrys varsinaisesta TYM-toiminnasta.

- TYM-johtoryhmä voi hyvinvointialueen näkökulmasta olla sopimusta valmisteleva toimielin, mutta suoraa sopimuksen teko-oikeutta sillä ei 3 §:n mukaisista asioista voi olla, eivätkä 2 §:n mukaisten tehtävien perusteella asetetut alueen tavoitteet voi luonnollisesti olla ristiriidassa

hyvinvointialueiden tavoitteiden kanssa. Myös tämä perustelee sitä, että TYM-verkostoja tulisi olla vain 1/hyvinvointialue.

- Vähintään asetuksen ehdotettujen pykälien perusteluja on muutettava edellä kuvattu huomioiden, mutta varsinaisen lain pykälämuodon muuttaminen selkeyttäisi asiaa parhaiten.

3 §:

- On keskeistä tuoda asetuksessa esiin, että TYM-lain edellyttämä verkostomainen yhteistoiminta ei tarkoita sitä, että henkilöstöresurssia osoitettaisiin toimintaan hyvinvointialueilta ja työvoimaviranomaisilta sama määrä, vaan eri toimijoiden henkilöstön määrät ja kokoonpano määräytyvät kunkin toimijan lakisääteisten tehtävien suhteessa ja alueen erityispiirteiden mukaan.

- Pykälän 1 momentin 3-kohdassa ehdotetaan sopimuksen tarkistamista vuosittain henkilöstön riittävyyden arvioinnin osalta. Sopimusta luonnollisesti tulisi tarkistaa tarvittaessa perustellusta syystä esimerkiksi, jos alueella tapahtuu jokin työttömyyteen merkittävästi vaikuttava rakenneuudistus, mutta ehdoton vuosittainen tarkistaminen on ylisääntelyä. Koska jokainen toimija arvioi omien TYM-henkilöstöresurssiansa riittävyyttä suhteessa omiin lakisääteisiin tehtäviinsä, voidaan liian tiukalla sääntelyllä päätyä tilanteeseen, jossa sopimusta ei tosiasiassa saada solmittua lainkaan. Tämä kohta tulee poistaa pykälästä ja sopimuksen tarkistamisen periaate tulee muotoilla siten, että sopimusta tarkistetaan perustellusta syystä tarpeen mukaan ja tarvittaessa myös johtoryhmäkausittain.

- 3 §:n sisältöä jatkokehitettäessä tulisi välttää liiallista yksityiskohtaisuutta ja asettaa siinä ainoastaan selkeät rajat, jotka tukevat alueellisia sopimusprosesseja siten, että prosesseista tulee mahdollisimman tehokkaita ja ripeitä. Liiallista yksityiskohtaisuutta tulee välttää ja kunnioittaa kunkin toimijan itsehallintoa ja lakisääteisiä järjestämistehtäviä siten, että yhteistoiminnallinen verkostotyö tukee parhaalla mahdollisella tavalla kunkin toimijan vaikuttavaa palvelujen järjestämistapaa.

4 §:

- Ks. johtajan nimeämisestä myös edellä.

- Mitä tarkoittaa 'Johtoryhmän on hyväksyttävä johtava henkilö, ennen hänen nimeämistään?'. Milloin johtoryhmä hyväksyy ja milloin hylkää? Kenen kaikkien hyväksyntää edellytetään ja millaisella menettelyllä? Johtoryhmän kohdalla tämä tehtävä on jo laissa asetettu, mutta hyväksymismenettely henkilövalinnoissa jää nyt varsin epämääräiseksi ja avoimeksi. Koska valinnassa ja nimittämisessä ei enää lähtökohtaisesti edellytetä työvoimaviranomaiselta minkäänlaista yhteistyötä yhteistyökumppanien kanssa, mitä hyväksyminen tässä yhteydessä tarkoittaa? Kokonaisuutta tuleekin ehdottomasti korjata edellä kuvatulla tavalla.

- Mikä on johtajan toimikausi vai onko se tarkoitettu suoraan yhteensovitettavaksi johtoryhmäkauden kanssa? Miten toimikausien samanaikaisissa päättymistilanteissa turvataan verkostotyön johtamisen jatkuvuus johtoryhmäkauden ollessa katkolla?

- Ehdotetussa sääntelyssä ei ole otettu kantaa verkostujohtajan tiedonsaantioikeuksiin. Mitkä ja millaiset ne ovat ja mihin perustuvat verkostujohtajan käyttöoikeudet eri asiakastietojärjestelmiin? Johtaja johtaa lain mukaan vain toimintaa ja alueellista verkostotyötä (ei ole siis laissa nimetty ammatillinen johtaja), eikä tee asiakastyötä, jolloin asiakastietojärjestelmien käyttöoikeuksiin voi liittyä erilaisia tietosuojaan liittyviä haasteita, joita pitäisi ehdotetussa sääntelyssä jo ennakoida.

Onko johtajalla oikeus vain asiakastyöstä kerätyn tiedon toisiokäyttöön? Huomautamme myös, että verkostojohtaja ei voi johtaa sekä työvoimaviranomaisen että hyvinvointialueen asiakastyötä eli olla ns. kaksihattuinen viranomainen, koska tästä syntyy merkittäviä ongelmia asiakkaiden perusoikeuksien toteutumisen kannalta julkisen vallan käyttöön liittyen. Sama henkilö ei voi toimia sekä sosiaalialan ammattihenkilönä että työvoimaviranomaisena TYM-asiakkaiden oikeusturvan vaarantumatta.

Asetus 5: Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta

-

Asetus 6: Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista

-

Asetus 7: Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista annetun asetuksen 13 a §:n muuttamisesta

-

Vogt Ellen
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy